

I gCuimhne an tSiopadóra

Aine Durkin

Ní raibh a leithéid ann agus ollmhargadh sna tuathcheantair agus mise ag fás aníos, caoga bliain ó shin. Bhíodh an cruth céanna, beagnach, ar na siopaí uile. Bhíodh cuma tí orthu ón taobh amuigh, le fógra de chuid ‘Players’ nó ‘Sweet Afton’ crochta amuigh faoin díon, le cur in iúl do dhuine gur siopa a bhí ann. Bhíodh cannaí ‘Batchelors Beans’, agus boscaí púdar níocháin ‘Rinso’, leagtha ar an bhfuinneog taobh istigh, chomh maith le hearraí eile. Bhíodh an dath imithe de na boscaí agus na cannaí seo go minic, an dath glanta díobh ag an ngrian, dá bhfágfaí iad rófhada ar an bhfuinneog.

Le ganntanas spáis, agus leis an líon mór earraí a bhíodh á ndíol iontu, bhíodh ord agus eagar dá gcuid féin ar na siopaí seo. Taobh istigh den doras tosaigh, bhíodh boscaí le crúibíní muice, ronnaigh bhuí agus ronnaigh úra. Taobh amuigh den chuntar, freisin, bhíodh na brioscaí, ‘Kimberley’, ‘Mikado’ agus ‘Coconut Creams’. Bhídís stóráilte i mboscaí adhmaid le doirse gloine orthu, taobh le taobh agus os cionn a chéile. D’osclódh an custaiméir an doras gloine, agus phiocadh sé amach na brioscaí a bhíodh uaidh, agus chuirte isteach i málaí páipéir donna ansin iad. Nuair a bhíodh bosca na mbrioscaí beagnach folamh, bhíodh na brioscaí briste ag bun an bhosca le fáil ar luach níos saoire. Ní chuirte aon rud amú dá mbeadh brabach le déanamh air!

Thiocfadh na brioscaí, rísíní, snaoisín, tae agus siúcra scaoilte i mboscaí, agus ba iad lámha an tsiopadóra an scúp a bhíodh á úsáid go minic le hiad a chur i málaí. Is minic a bhíodh an siúcra caite istigh i dtarraiceán, taobh istigh den chuntar, taobh leis an mbosca mór tae. Chuirte an tae i málaí páipéir bhána, ceathrú punt nó leath phunt, agus bhíodh ar an siopadóir an mála a bhualadh ar an gcuntar chun an smionagar a thabhairt go barr an mhála. Dhíoltaí an snaoisín in unsaí, ceathrú nó leath unsa. Chuirte é i málaí páipéir beaga bána, le barr córach orthu nó, sular tháinig na boscaí beaga snaoisín isteach, bhíodh boscaí beaga folmha ‘Colmans Mustard’ ag na mná, agus is iontusán a chuirte an snaoisín. Ní minic a dhíoltaí an pluga tobac ina iomláine, ach ghearrtaí

Anna, Ciaran, Ciara, deirfiúr Eoin agus Eoin féin sa seansiopa ar an Tulaigh

é ina cheathrú, nó ina leath, agus is iomaí fear (agus bean) a bhíodh á chogaint, in áit é a chur i bpíopa. D'aithneofaí an duine coganta, mar bhíodh a fhiacra agus a theanga daite ag an tobac, agus bhíodh fuílleach ón tobac triomaithe ar choirnéil a bhéil.

Ar na seilfeanna, bhíodh buataisí rubair, bróga, taephotaí, cloigne scuaibe urláir, sáspain, coinnleoirí, buicéid agus mar sin de, measctha trína chéile ar thaobh amháin den siopa, agus earraí mná ar nós 'girdles' agus 'drawers' ar an taobh eile. Ní raibh ach an dá dhath le fáil sna fo-éadaí, nó 'drawers'. Bhídís bándearg nó gorm agus thiofadh siad beagnach go glúin ar na mná. 'Blacken' a thugtaí ar an snas do bhróga dubha, agus 'blacken buí' ar an snas do bhróga donna. Bhíodh sluasaid agus píicí agus speala ar díol, ach ní raibh bainne ná torthaí sna siopaí mar bhíodh toradh na talún ag na daoine iad féin. Bhíodh creathnach agus carraigín á ndíol, agus is iomaí leigheas a bhíodh le fáil astu.

Bhíodh stór ar chúl an tsiopa go minic, agus is anseo a chuirte na málaí le plúr, coirce, min bhuí agus leasú. Thiofadh daoine lena málaí beaga féin, agus iontu seo a chuirte an punt, ceathrú, leathchloch nó cloch mheáchain de cibé earra a bhí uathu. Bhíodh scála meáchain i lár an urláir agus, lena thaobh, na meáchain éagsúla a chuirte ar an scála chun meáchan na n-ábhar a chothromú leis an méid a bhíodh an custaiméir a iarraidh. Bhíodh dhá láidreacht sa leasú, 10/10/20 don fhéar, agus 8/8/16 do na fataí. Bhíodh 'Bluestone' ar fáil sa stór freisin, clocha beaga gorma ar nós criostal déanta de shulfáit chopair, a bhí a mheascadh le sóid chun an dúchan a choinneáil ó na fataí.

Ar bharr an chuntair, agus greamaithe go buan, bhí miosúr a bhíodh á úsáid chun ceann easna agus báinín bhrístí fear a thomhas, chomh maith le leaistic, flainín, muislín agus cuirtíní lása a thomhas. Dhéantaí clúdaigh philiúir, clúidíní agus braillíní as na málaí folmha plúir, agus choinníte na malaí seo agus na boscaí folmha tae do na custaiméirí ab fhearr. Bhíodh an oiread sin tóir orthu go mbíodh liosta fada feithimh ag an siopadóir i gcónaí, agus chuirte an-phleanáil isteach i roinnt amach na málaí agus na mboscaí, ar fhaitíos go gcuirtí éad nó olc ar aon chustaiméir.

Nuair nach raibh uisce ar fáil sna siopaí ar dtús, ba mhinic na sceana, á bhíodh in úsáid chun an liamhás bruite agus an bagún úr a ghearradh, leagtha taobh le taobh i gcrúiscín uisce in aice na feola. Ghearrtaí mairteoil agus muiceoil ar chlár adhmaid, d'fhillte an piosa feola i bpáipéar gréiscdhíonach ansin, agus arís eile i bpáipéar donn, sula gcuirtí ruóg air; é ina bheartán beag ansin, le fuil na feola le feiceáil ag éalú tríd an bpáipéar, anois is arís. Ní raibh trácht ná tuairisc ar fhrídíní, ná ar chros-truailliú, ná ar 'salmonella' na laethanta

Sabina Cloberty sa sean-siopa ar an Tulaigh

sin. Ní raibh ceann ar bith de na rialacha nua-aimseartha ó na ranna slándála i bhfeidhm an t-am sin, ach is léir go raibh glantóireacht go leor i bhfeidhm ag na siopadóirí mar, chomh fada agus is eol dom, ní bhfuair aon duine bás de thoradh earra ar bith a ceannaíodh sna siopaí fadó.

D'ordaíodh daoine 'day old chicks' ón gcathair, agus thiofadh siad go dtí na siopaí i mboscaí, le poill ar a mbarr, ar an mbus. Choinníodh an siopadóir na sicíní in aice na tine, go dtí go dtiofadh an custaiméir chun iad a fháil. Cé go scaoilfeadh na poill ar bharr an bhosca an t-aer isteach chuig na sicíní, is minic nár mhair cuid acu an turas ón gcathair.

Taobh amuigh den siopa, bhíodh sconna don ola mhór (ola phairifín). Líontaí í isteach i mbuidéil nó i gcannaí, a thabharfadh na custaiméirí leo go dtí an siopa. Bhíodh sí á úsáid chun tine a bheochan, nó chun an 'Tilley' (lampa ola) a lasadh. Is ar an 'Tilley', agus ar na coinnle, a bhíodh na daoine ag brath le solas a fháil, nuair nach raibh an leictreachas fós le fáil sna tithe. Fiú amháin nuair a bhíodh an leictreachas ar fáil, níorbh fhéidir brath air go minic, in aimsir na stoirme nó in aimsir na tintrí. Coinnle bána a bhíodh ann, agus cinn dhearga aimsir na Nollag.

Tá an saol ag athrú agus tá ré na sean-siopadóireachta beagnach thart, ach beidh sí beo go brách i mo chuimhne, agus i gcuimhne duine ar bith a théann siar ar bhóithrín na smaointe, ag cuardach creathnaí, carraigín, ronnaigh bhuí, ola mhór ...

Tí Mholly

Scoth an Phionta & Togha an Chomhluadair

